

חירות – חלק ה' – הרב קוק

הרב קוק במאמר לפסח מבאר שהחירות איננה הצד החיצוני המשעבד את האדם, אלא השאלה היא אם רוחו של האדם משועבדת או שהיא בת חורין.

"החירות שאנו מתרשמים בה ביותר בליל התקדש חג של זמן חירותנו, בעת אשר גם בעצם ימי הגלות והשעבוד לא חדלנו מלהביע את התגעגעותנו אליה באמרנו "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין"... כיצד אנחנו צריכים להבין את אותה החירות המיוחדת שלנו וכיצד יהיה אפשר לנו להסתגל אליה במציאות החיים... ההבדל שבין העבד ובן החורין, איננו רק הבדל מעמדי, מה שבמקרה זה הוא משועבד לאחר, וזה הוא בלתי משועבד. **אנו יכולים למצא עבד משכיל שרוחו הוא מלא חירות, ולהיפוך, בן חורין שרוחו הוא רוח של עבד.** החירות הצביונית היא אותה הרוח הנשאה, שהאדם וכן העם בכללו מתרומם על ידה, להיות נאמן להעצמיות הפנימית שלו, להתכונה הנפשית של צלם אלקים אשר בקרבנו, ובתכונה כזאת אפשר לו להרגיש את חייו בתור חיים מגמתיים שהם שווים את ערכם. מה שאין כן בבעל הרוח של העבדות, שלעולם אין תוכן חייו והרגשתו מעורים בתכונתו הנפשית העצמית כי אם במה שהוא יפה וטוב אצל האחר השולט עליו איזה שליטה שהיא, בין שהיא רשמית בין שהיא מוסרית, במה שאותו האחר מוצא שהוא יפה ושהוא טוב. ואנחנו כבושי הגלות, שכל כך הרבה מאות בשנים היינו משועבדים בידי אדונים קשים, לולא פנימיות נשמתנו העליונה הספוגה רוח של חירות, רוח של הכרה עצמית פנימית "חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות", לולא זאת המתנה הנפלאה שלנו שנתנה לנו מאז, בעת צאתנו לחירות עולם מיד פרעה מלך מצרים, לולא זאת, היתה הגלות יכולה להפך רוחנו בקרבנו לרוח של עבדים. אבל הננו מפגינים בזה ברוח לב, בחג זמן חירותנו, כי באמת הננו חשים את עצמנו בני חורין בעצם מהותנו, והשאיפה הנאצלת שלנו אל הטוב ואל הנשגב היא אצלנו השאיפה העצמית שלנו, שאנו חשים ברוחנו פנימה מה הוא הטוב ומה הוא הנעלה"

[מאמרי הראי"ה חירותנו]

חירות איננה השאלה אם האדם משועבד למישהו, האם האדם הוא עבד או שהוא אדון לעצמו. הרי יש עבד שרוחו מלא חירות, ולהיפך - בן חורין שרוחו רוח עבד. החירות היא אותה הרוח שיש לאדם, אם האדם שואף לעצמיות שלו להיות הוא עצמו, הוא מלא חירות, אך אם שאיפות האדם הם חיצוניות לאדם - הוא שואף להיות אדם אחר או לעשות דבר שמישהו אחר קבע, אין הוא בן חורין אלא עבד גם אם בפועל אין אדון שמשעבד אותו.

לסיכום:

הכוזרי לימד אותנו שחירות איננה שיחרור האדם מהמגבלות ומהחובות. חירות היא שהאדם יהיה הוא עצמו, מי שהוא באמת, ולא יגרר אחרי רצונותיהם של אחרים או תאוותיו.

המהר"ל לימד אותנו שכל שיעבוד חיצוני או אפילו תלות בדבר שהוא איננו האדם עצמו, יש בו שיעבוד. הגאולה היא מצב שבו אין האדם תלוי בשום דבר אלא הוא לעצמו. דבר זה הוא לומד מהמצה שאין לה טעם כלל וגם שהמצה נעשית אך ורק מקמח וממים ללא שום שאור או תוספת, המסמל את האדם שהוא בן חורין, האדם אשר לא מושפע מדברים אחרים, לא מושפע מהסביבה.. החירות האמיתית היא שהאדם יהיה הוא עצמו בלא שום תוספת חיצונית.

הרב קוק מוסיף שגם אם האדם בפועל משועבד, אין זה משנה את החירות שלו. עיקר החירות הוא חירות הרוח והמחשבה. אדם השואף לטוב, בעל רצונות להיות הוא עצמו ולא משהו אחר, הוא בן החורין האמיתי.